

jelenet a Bega vizén megrendezett úszóverseny, ahol nem is az úzás, hanem a két látszólagos ellenfél, a dacos Sári és a szerelembe zuhant, fiatalságát bizonyító férfi, Ardele-an közötti párviadal, az életre-halálra menő küzdelem a lényeg. Ez a részlet teljesen magával ragadja az olvasót és feledtetni az írás előbbi gyengeségeit.

Sajnos, az utolsó oldalakon megbosszulja magát az elnagyolt-ság, a sietség, Sári, miután odahaza családjával együtt teljesen letörrik, Bécsbe utazik, hogy Ernőnél találjon védelmet. De Ernőt, szerelmét más leány karján pillantja meg az utcán.

Aztán a fiú lakásán egy melodramatikus párbeszéd következik: »Sári vissza akart indulni, de a fiú

megragadta a kezét. — Ne menjél, Sári. Sajnálom, hogy így történt... De ismerem mostani helyzetedet, ne menj így el. Talán segíthetek rajtad, talán álláshoz juttathatlak. — Nem, nem Ernő, mi nem ismerjük egymást többé. Csak a szerelem kötött össze bennünket eddig, az pedig nincs meg többé.«

Mégis jó, hogy előkerült és kiadóra talált Börcsök Erzsébet e fiatalkori műve. Megjelentetésével a Forum teljesebbé tette a már-már feledésbe merülő írók alkotói arculét. Még akkor is, ha e kötet csak 1971-ben, halálának évében került az olvasó kezébe.

A kisformátumú, ízléses kivitelű könyvet Kapitány László korhű, nagyon jól megoldott borítólapja teszi vonzóbbá.

GAIDOS TIBOR

VERS VAGY EGYÉB?

BRASNYÓ ISTVÁN: Könyvúatlétika.
Forum, Újvidék, 1971.

Lépést tartani az irodalom, s ezen belül napjaink költészetének fejlődésével aligha lehet. Képletesen szólva, a betű, a leírt gondolat, akár mint valami atomkorszaki özönvíz, erőszakosan és föltartóztathatatlanul elárasztotta a világot. A mi világunkat is. Még a magukat legelhivatottabb Argusoknak képzelő bírálók sem képesek befogni mindent a látószögbe. Nem is tehetik. Az értékek közé igen gyakran ékelődnek kétes értékű ötvözetek, valahogy úgy, mint az érc közé salak. Olvasztókohóink messze járnak még attól a hőfoktól, hogy fizikailag és vegyileg tökéletesen kiválasszuk az elkeveredésükben igen tarka színképet valló vegyületeket.

Brasnyó István legújabb verses-könyvét forgatva semmiképpen sem

lehetünk elfogultak. A főttebb változott gondolatok foglalkoztatnak egyre olvasgatva a kerek tucat verset. Brasnyó már régóta nem számít kezdő költőnek, élő, jelen irodalmunkban, hiszen verseivel eléggé gyakran találkozunk lapjainkban, folyóiratainkban. Mostani kötetét — sorrendben a harmadikat — mégis fönntartással kell fogadnunk. Nemcsak azért, mert a fülszöveg értelmében. »...Verse hosszúra nyúlik, akár a késő délutáni árnyak, epikus elemek szövik át- meg át, s a költő a »kivülálló« mesélő szerepében, korokon felülemelkedve, hol megmosolygón, ironikusan, hol pedig lassú tempójú tűnődés formájában holtakra és elevenekre emlékezik — teljes nyelvi apparátussal.«

Igy.

S ez elegendő?

Az idézett állítás — még ha igaz is — a szerző érdemeit öregbítené. Most mégis másról szeretnék szólni.

Brasnyó újabb verseit általában a szándékos nyelvi elszegényítés jellemzi. Talán ez nála egyfajta eszköz, hiszen kedvére fúrja-faragja a nyelvet, kirakósdít játszik a szavakkal. S ez csak talán a javára írható — mondaná valaki. A költészet azonban mégis valami szentebb dolog. A moderneskedés páncéljába kényserítve, megnyomorítva, sőt injekciózva egy-egy gondolat-folyam önmagától semmiképpen nem válhat verssé. Brasnyó olyan pap, aki az égietől magára ruházva a jogot, azt mondja a misékenyérre, hogy az nem más, mint a földöntúli hatalmasság teste. Ha azt mondja, úgy is kell lennie. Vagy mégsem? De maradjunk még egy gondolat erejéig a bibliánál: Krisztusnak a legendában sikerül a vizet borrrá változtatnia. Ez rendjén van. Brasnyónak viszont — bármennyire nemes is a szándéka — balladáshomályú, történelmes, emberekre és sorsokra utaló gondolathalmazát mégsem sikerül verssé költenie.

Ha eltekintünk a formától, ha folyamatosan olvassuk az összetördelt sorokat, ha kihúzzuk a versek címét, akkor egytömögű, prózai jellegű »alkotást« kapunk, amely, semmi kétség, teljes mértékben fölér az eredetivel.

*Júliusban, amikor a főváros
oly kihalt, a hónap a végén,
amikor csupán a lovasszobrok
közül lágnolnak sötéten
a babérfák, e díszel a tágas
tereknek: vonatra szállt,
gondoltuk, nyaralni megy.*

olvashatjuk az *Unnepnapok* című vers kezdősorait. Kihallani valamit a nyelv klasszikus áradására való törekvésből, itt-öt mintha magával is tudna ragadni pillanatig, hogy aztán ismét zátonyra futtasson az öntörvényét követő vers kanyarjainak zátonyain.

Történesek, tájak, sorsok, tárgyak, képek tobzódása észlelhető a továbbiakban. A líra funkcióját

nyilván ezek az erőszakkal egymásba préselt-kényszerített fotók veszik át...

A hozzá közelebb eső témakörben a költő már sokkal otthonosabban mozog, mint például az *Ez az igazság*, vagy a *Kutas* című versekben. Ezek viszonylag a legsikerültebbek.

*Es akkor jobb kéz felől
voltak a Schafferok,
akik mitután
katolizáltak,
ugyanúgy, ahogy jöttek,
távoztak az égből
füstölgő, kerek nyílásain
egy fiktív mennyországba,
éhkoppon hagyva
a népet
alacsony napszámmal.*

(KUTAS)

A vers élő testéből kimetszett sejtekkal azonban még nem juthatunk sokkal közelebb a vizsgált kötet lényegéhez.

Érzésünk szerint Brasnyó mélyen »aládobott« harmadik kötetével, a *Könnyiatlélikával*. Korábbi verseivel ellentétben, mintha most sokkal könnyedebben, fölületesebben, szinte »félkézzel« írta volna könyvbe foglalt rutinverseit egyféle objektivitásra törekedve. Legújabb kísérlete semmel sem ad többet, sem újszerűbbet, mint a korábbiak. Bizonyos, jól érzékelhető megrekedés s ennek megfelelően visszafejlődés jellemzi a tucat próbálkozást.

Az ígen szép kivitelű könyv borító- és kötéstervét Kapitány László készítette.

Sajnálattal, szomorú szívvel írom ezt le és a következőket: Ideje lenne már irodalmunk piacáról kivonni a forgalomból a félértékeket, a kétes ragyogást, a fémjelzett nevek címkeivel ellátott zsákmacska-csomagocskákat...

Ideje lenne már lesöpörni a puldokat.

Az irodalompolitika, igaz, még közletről sem irodalom.

A kiadói kritérium pedig (ha van ilyesmi), úgy rémlik, inkább a főntebb említettekkel lépett frigyre...

MOLNÁR CS. ATTILA